УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Датум: 15. септембар 2020.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМСИЈИ

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 40 Закона о високом образовању Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 26. јуна 2020. године, одлуком број 1485/1 образовало је Комисију за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је **Марија Шљукић, мастер,** пријавила под насловом ***Хронотоп Београда у прози Светлане Велмар-Јанковић*.**

Састав комисије:

1. **др Предраг Петровић**, ванредни професор за ужу научну област Српска књижевност, предмет Српска књижевност 20. века, изабран 2016. на Филолошком факултету Универзитета у Београду;
2. **др Јелена Панић Мараш**, ванредни професор за ужу научну област Књижевност, изабрана 2019. на Учитељском факултету Универзитета у Београду;
3. **др Мина Ђурић**, доцент за ужу научну област Српска књижевност, предмет Српска књижевност 20. века, изабрана 2018. на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Марија Шљукић рођена је у Крушевцу 4. фебруара 1988. године, где је завршила Гимназију. Основне академске студије завршила је на Филозофском факултету Универзитета у Нишу 2012. године. Мастер академске студије, модул Српска књижевност, завршила је на Филолошком факултету Универзитета у Београду 2014. године. Докторске академске студије уписала је 2014. године. Учествовала је на неколико домаћих и међународних научних скупова.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. „Утицај рата као чинилац промене стања свести код јунака у роману Црвене магле Драгише Васића“, Савремена проучавања језика и књижевности, Филолошко - уметнички факултет, Крагујевац, 2016, 71-82.

2. „Компаративни приступ народним епским песмама о Марку Краљевићу са мотивима добијања снаге, јуначких атрибута и сукоба са надприродним противницима у српској и бугарској усменој традицији“, The 13th International Slavic Studies Conference, April 21/23. 2016. Sofia, University „St. Kliment Ochridski”, 2017, 470-480.

3. „Прозаиде, игре речима и понављање речи у рефренској функцији као доминантне одлике Колубарске трилогије Радована Бели Марковића на семантичком нивоу“, Савремена проучавања језика и књижевности, Филолошко- уметнички факултет, Крагујевац, 2018, 139-149.

4. „Ликови фаталних жена у делима Иве Андрића и Драгише Васића као универзални кључ за разумевање односа жене и човека“, Иво Андрић у нашем времену: зборник радова, Андрићград–Вишеград, 2018, 385-404.

5. „Значај Вука Стефановића Караџића и Љубомира Стојановића у историјату Велике школе“, Култура универзитета и филологија, Београд, 2018, 245-260.

6. „Четири основна животна елемента као доминантна одлика песничког опуса Злате Коцић“ у: Злата Коцић, Славуји, љиљани, лестве, зборник радова, (ур.) Жарко Миленковић и Слободан Владушић, Дом културе „Грачаница“, Грачаница 2019, 35-49.

7. „Стасавање дечака Лазара у свет одраслих у Причама за децу Иве Андрића“, Филолошко-уметнички факултет Крагујевац, СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ, Зборник радова са XIII међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (26-27. X 2018), Књига II, БЕБЕ, (ур.) проф. др Драган Бошковић и проф. др Часлав Николић, Крагујевац 2019, 357-365.

8. „Београд у очима Светлане Велмар Јанковић“, часопис за књижевност, уметност и културу Багдала, 513, Књижевни клуб Багдала, Крушевац, јул-септембар 2017, 87-111.

9. „Феноменолошки приступ Колубарској трилогији Радована Бели Марковића“, темат радова о Радовану Бели Марковићу, часопис за књижевност, уметност и културу Наш ТРАГ, број 1-4 / 2017. (73-76); година XXIV, Друштво „Траг“, Библиотека „Радоје Домановић“, Театар „Витомир Стефановић Вита“, Велика Плана, 2017, 84-110.

10. „Феноменолошки приступ Радован Бели Марковић, Путникова циглана, Српска књижевна задруга, 2016“, часопис за књижевност, уметност и културу Багдала, 521/522, Књижевни клуб Багдала, Крушевац, јул-децембар, 2019.

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у научнове рад кандидаткиње Комисија сматра да кандидаткиња испуњава услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен др Предраг Петровић, ванредни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима.

Библиографија ментора са најмање 5 јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

1. *Откривање тоталитета: романи Растка Петровића*, Службени гласник, Београд, 2013, 275 стр.

2. *Авангардни роман без романа: поетика кратког романа српске авангарде*, Друштво за српски језик и књижевност, Београд, 2017, 252 стр.
3. „Свет као позорница у романима Иве Андрића“, *Дело Иве Андрића*, зборник радова, САНУ, Београд, 2018, стр. 503 – 517.
4. „Милош Црњански и руска књижевност“, *Српска славистика, Колективна монографија*, Том II: *Књижевност, култура, фолклор*, Савез славистичких друштава Србије, Београд, 2018стр. 275 – 285.
5. „Могућности периодизацијског одређења савремене српске књижевности“, *Периодизација нове српске књижевности* : поводом 150. годишњице рођења Павла Поповића (16. IV 1868 - 4. VI 1939), зборник радова, уредник Злата Бојовић, стр. САНУ, Београд, 2019, стр. 345 – 358.

Комисија сматра да проф. др Предраг Петровић испуњава све услове за ментора ове докторске дисертације за област српска књижевност.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. *Формулација назива тезе* *Хронотоп Београда у прози Светлане Велмар-Јанковић* подразумева детаљано и систематично тумачење поетике романа Светлана Велмар-Јанковић. Комисија закључује да је назив тезе прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. ***Предмет истраживања*** је сагледавање у целости, као и у појединим делима хронотоп Београда у прои Светлане Велмар-Јанковић. Поетика ове ауторке своју пуну афирмацију, интерпретацију и реинтерпретацију задобијаја тек проматрањем свих слојева остварености хронотопа Београда. За сагледавање целовитог стваралачког света Светлане Велмар-Јанковић драгоцене су и незаобилазне књиге есеја *Сродници* и *Савременици*, у којима је показана функционална изградња и надградња аутопоетичких и поетичких погледа саме ауторке, као и уочавање њеног односа према приказаној и показаној књижевној традицији кроз књижевну повезаност са претходницима и сродницима. Хронотоп Београда заокупљује целокупни књижевни опус Светлане Велмар-Јанковић испољавајући се на многоструке начине, али и истовремено постајући и остајући најмањи, али самим тим и најважнији садржалац тема и мотива око кога се изграђује и грана целокупни опсег осталих тема и мотива, који су присутни, али и на разнолике начине остварени у њеним делима (романи: *Ожиљак, Лагум, Бездно, Нигдина, Востаније*; збирке приповедака и записа: *Дорћол, Врачар, Гласови, Очаране наочаре, Записи са дунавског песка*; монографија *Капија Балкана*). Само кроз посматрање њених прозних дела, њен романескни свет проматран кроз призму *Прозрака* и *Прозрака 2* показује у коликом степену и обиму долази до преклапања и одступања, као и на које начине, њеног животног ареала са аспекта проматрања хронотопа Београда у контексту њеног целокупног опуса. Приче за децу (*Очаране наочаре*) и монографија *Капија Балкана* су битне и круцијалне за сагледавање целокупности и уцеловљености хронотопа Београда, јер се перспектива сагледавања времена и простора помера на сам освит људског постојања на просторима, који омеђују хронотоп Београда самерен из аспекта његовог модерног лика у данашњици. Контрастном анализом романа и приповедака јединствено омеђених термином

београдска проза у контексту целокупног опуса Светлане Велмар-Јанковић задобија се целовит и интегративни поглед на појаву, развој, промене, сличности и разлике, теме, мотиве, атмосферу и дух града, које се очитују у хронотопу Београда кроз дијахронијски преглед и самеравање овог хронотопа у историјату српске књижевности. Хронотоп Београда се сагледава кроз дијахронијски развој у призми романа и приповедака у чијем средишту је географски и цивилизацијски лик Београда, односно кроз књижевна дела: Јанка Веселиновића *Јунак наших дана*, Симе Матавуља *Београдске приче*, Милутина Ускоковића *Дошљаци* и *Чедомир Илић*, Растка Петровића *Са силама немерљивим*, Бошка Токина *Теразије*, Бранимира Ћосића *Покошено поље*, Иве Андрића *Госпођица*, Драгослава Михајловића *Кад су цветале тикве* и Борислава Пекића *Ходочашће Арсенија Његована*.

3. *Библиографија прелиминарних истраживања*. Кандидаткиња је приложила библиографију од 65. библиографских јединица релевантних за истраживање, овде их наводимо у целини:

1.Andrić, Ivo. Gospođica. Beograd: Sezam book, 2011.
2.Adorno, Teodor. Estetička teorija. (preveo Kasim Prohić) Beograd: Nolit, 1979.
3.Bahtin, Mihail. O romanu. Beograd: Nolit, 1989.
4.Bašlar, Gaston. Psihoanaliza vatre. (prevela sa francuskog Vesna Cakeljić) Čačak: Alef, Gradac, 1996.
5.Башлар, Гастон. Вода и снови, Оглед о имагинацији материје. (превела с француског Мира Вуковић) Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 1998.
6.Башлар, Гастон. Ваздух и снови, Оглед о имагинацији кретања. (превела с француског Мира Вуковић) Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2001.
7.Bašlar, Gaston. Zemlja i sanjarije volje, Ogled o imaginaciji materije. (prevela s francuskog Mira Vuković) Sremski Karlovci, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2004.
8.Bašlar, Gaston. Poetika prostora. (prevela sa francuskog Frida Filipović) Čačak: Alef, Gradac, 2005.
9.Bašlar, Gaston. Zemlja i sanjarije o počinku, Ogled o slikama intimnosti. (prevela s francuskog Mira Vuković) Sremski Karlovci, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2006.
10.Бездане светлости, о књижевном делу Светлане Велмар-.Јанковић. (прир. Михајло Пантић) Београд: Библиотека града, 2012.
11.Bužinjska, Ana i Mihail Pavel Markovski, Književne teorije XX veka. (prevela s poljskog Ivana Đokić-Saunderson) Beograd: Službeni glasnik, 2009.
12.Velek, Rene. Kritički pojmovi. (preveli Aleksandar I. Spasić, Slobodan Đorđević) Beograd: „Vuk Karadžić“, 1966.
13.Велмар-Јанковић, Владимир. Поглед с Калемегдана, оглед о београдском човеку. Београд: Дерета, Библиотека града Београда, 2002.
14.Велмар-Јанковић, Светлана. Савременици. Београд: Просвета, 1967.
15.Велмар-Јанковић, Светлана. Бездно. Београд: Време књиге, 1995.
16.Велмар-Јанковић, Светлана. Гласови. Београд: Стубови културе, 1997.
17.Велмар-Јанковић, Светлана. Нигдина. Београд: Стубови културе, 2001.
18.Велмар-Јанковић, Светлана. Востаније. Београд: Стубови културе, 2004.
19.Велмар-Јанковић, Светлана. Лагум. Београд: Српска књижевна задруга, 2007.
20.Велмар-Јанковић, Светлана. Ожиљак. Београд: Стубови културе, 2009.

21.Велмар-Јанковић, Светлана. Очаране наочаре, Приче о Београду. Београд: Стубови културе, 2009.
22.Велмар-Јанковић, Светлана. Капија Балкана, брзи водич кроз прошлост Београда. Београд: Стубови културе, 2011.
23.Велмар-Јанковић, Светлана. Сродници. Нови Сад: Издавачки центар Матице српске, 2013.
24.Velmar-Janković, Svetlana. Prozraci. Beograd: Laguna, 2015.
25.Velmar-Janković, Svetlana. Prozraci 2. Beograd: Laguna, 2015.
26.Velmar-Janković, Svetlana. Vračar. Beograd: Laguna, 2016.
27.Velmar-Janković, Svetlana. Dorćol. Beograd: Laguna, 2016.
28.Velmar-Janković, Svetlana. Zapisi sa dunavskog peska. Beograd: Laguna, 2016.
29.Веселиновић, Јанко. Јунак наших дана. Београд: Нолит, 1982.
30.Вучковић, Радован. Српска авангардна проза. Београд: Откровење, 2000.
31.Вучковић, Радован. Модерни роман двадесетог века. Источно Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, 2005.
32.Гаталица, Александар. „У темпу largo“ часопис Књижевност. Београд: Просвета, Год. 64, књ. 126, бр. 2 (2009.), стр. 30-34.
33.Deretić, Jovan. Srpski roman 1800-1950. Beograd: Nolit, 1981.
34.Identitet(i), Pojedinac, Grupa, Društvo. (prir. Katrin Halpern, Žan-Klod Ruano-Borbalan) (preveo s francuskog Stanko Džeferdanović) Beograd: Clio, 2009.
35.Jung, Karl Gustav. Duh bajke. (preveo David Albahari) Beograd: Panpublik, 1988.
36.Капон, Ален. Светла Светлане Велмар-Јанковић. (превео са француског Никола Бјелић) Београд: Стубови културе, 2008.
37.Kolektivno sećanje i politike pamćenja. (prir. Michal Sládeček, Jelena Vasiljević, Tamara Petrović Trifunović) Beograd: Zavod za udžbenike, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, 2015.
38.Кулишић, Шпиро и Петар Ж. Петровић, Никола Пантелић. Српски митолошки речник. 2. доп. из. Београд: Етнографски институт САНУ, Интерпринт, 1998.
39.Lefevr, Anri. Urbana revolucija. (prevela Mirjana Vukmirović-Mihailović) Beograd: Nolit, 1974.
40.Lešić, Zdenko. Teorija književnosti. Beograd: Službeni glasnik, 2008.
41.Mamford, Luis. Grad u istoriji. Beograd: Book & Marso, 2006.
42.Матавуљ, Симо. Приповетке III. Београд: Завод за уџбенике; Загреб: Српско културно друштво Просвјета, 2007.
43.Матицки, Миодраг. „Жанр житија у контексту романсирања историје Светлане Велмар-Јанковић – Дорћол“ часопис Књижевност. Београд: Просвета, Год. 64, књ. 126, бр. 2 (2009.), стр. 43-50.
44.Михајловић, Драгослав. Кад су цветале тикве. Београд: Књига комерц, 1999.
45.Панић-Мараш, Јелена. Град и страст, натуралистички елементи у српском модернистичком роману. Београд: Службени гласник, 2009.
46.Пекић, Борислав. Ходочашће Арсенија Његована. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2002.
47.Петровић, Предраг. Авангардни роман без романа, Поетика кратког романа српске авангарде. Београд: Институт за књижевност и уметност, 2017.
48.Петровић, Предраг. „У праху несталих бића: Светлана Велмар-Јанковић: Нигдина, Стубови културе, Београд, 2000.“ часопис Књижевне новине. Београд: Савез књижевника Југославије, Год. 54, бр. 1025/1026 (01.-15.01.2001.), стр. 8.
49.Петровић, Растко. Са силама немерљивим. Београд: Политика, Народна књига, 2005.
50.Петровић, Сретен. Српска митологија у веровању, обичајима и ритуалу. Београд: Народна књига – Алфа – Невен, 2004.
51.Riker, Pol. Vreme i priča. Sremski Karlovci, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 1993.

52.Roman: rađanje moderne književnosti. (prir. Aleksandar Petrov) Beograd: Nolit, 1975.
53.Русе, Жан. Нарцис романописац, Оглед о првом лицу у роману. (превела с француског Јелена Новаковић) Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 1995.
54.Савремена српска проза, зборник број 11, Књижевни портрет Светлане Велмар Јанковић. Трстеник: Матична библиотека Јефимија, 1999.
55.Токин, Бошко. Теразије. Београд: Народна библиотека Србије, 1988.
56.Требјешанин, Жарко. „Брег светлости“ часопис Књижевност. Београд: Просвета, Год. 49, књ. 100, св. 10/11 (1994.), стр. 1053-1060.
57.Ћосић, Бранимир. Покошено поље. Београд: Нолит, 1982.
58.Ускоковић, Милутин. Чедомир Илић. Београд: Политика, Народна књига, 2004.
59.Uskoković, Milutin. Došljaci. Beograd: Laguna, 2016.
60.Фројд, Сигмунд. Из културе и уметности. (превели с немачког Војин Матић, Владета Јеротић, Ђорђе Богићевић) Нови Сад: Матица српска, 1981.
61.Hačion, Linda. Poetika postmodernizma, istorija, teorija, fikcija. (preveli Vladimir Gvozden, Ljubica Stanković) Novi Sad: Svetovi, 1996.
62.Хусерл, Едмунд. Предавања о феноменологији унутрашње временске свијести. (превео с немачког Часлав Д. Копривица) Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2004.
63.Чајкановић, Веселин. Мит и религија у Срба, изабране студије. Београд: Српска књижевна задруга, 1973.
64.Чајкановић, Веселин. Речник српских народних веровања о биљкама. Београд: Српска књижевна задруга, 1994.
65.Џаџић, Петар. „Топонимијска бајка или Врачар у митском кључу“ часопис Књижевност. Београд: Просвета, Год. 49, књ. 100, бр. 7/9 (1994.), стр. 860-863.

4. Основни ***циљеви истраживања.*** Уочавање, сагледавање и самеравање свих значајних, разноликих и многозначних аспеката, који су се рефлектовали на хронотоп Београда у прози ауторке, а у битној, али понекад и не тако важној мери утицали на обликовање, конфигурацију и конституисање њеног оригиналног и аутентичног наратива, превасходно о хронотопу Београда као јединствене и суштаствене органске творевине. Хронотоп, просторни и временски ареал Београда обухвата разнолике и многозначне просторне одреднице, али истовремено и модусе испољавања, па тако можемо проматрати митски, историјски, имагинарни, стварни, али и онај настао у машти ауторке, који се донекле обједињују и поклапају са њеним животним ареалом. Кроз контрапункт посматрања бинарних опозиција светло-тама, живот-смрт, традиционално-модерно, патријархална култура-грађанска култура у настајању, дошљаци-староседеоци Београда, утицај Истока и Запада, центар града-периферија, стари и модерни део града, метропола и провинција; долазимо до сагледавања појединачних судбина ликова из домена београдског романа, као и проматрање изградње, реизградње и урушавања идентитета особених јунака, који у додиру са Београдом и његовом друштвеном атмосфером и духом на различите и многолике начине остварују своје идеале. Преиспитивање приповедачког света Светлане Велмар-Јанковић ради утврђивања у којој мери и у ком обиму и односу су поједине теме, мотиви и елементи имали пресудан, значајан, а понекад и не тако битан фактор у континуитетском и творачком раду саме ауторке на твореници. Аутентичног и оригиналног

приповедачког гласа, који је у пуној мери афирмисао и реафирмисао хронотоп Београда, уграђујући га у саму бит и суштину савременог српског приповедања.

Основна ***хипотеза*** рада. Посматрајући јединствену органску творачку структуру аутентичног наратива Светлане Велмар-Јанковић кроз издвајање, проматрање и анализу свих оних елемената, тема и мотива, кроз утврђивање њиховог међусобног односа прожимања, укрштања и интеграције, као и самеравања њиховог значаја и бити за успостављање јединствене и суштинске целине, долази се до дубинског сагледавања ауторкиног приповедачког света кроз процес синтезе и сублимације. Хронотоп Београда се на свеукупан начин може разабрати само кроз укључивање и оних аспеката, који се не односе само искључиво на просторне одреднице, већ захватају свепрожимајуће јединство менталитета, духа града и његових становника, као и јединствене атмосфере, које сви ови елементи узети у целости обликују. Хронотоп Београда се посматра из различитих перспектива и домена, пре свега историјског, али и психолошког, социологија града и становника, етнографског, антрополошког, феноменолошког, али је за пуноћу самеравања битан и митски аспект посмтрања, трајања и претрајавања у времену и простору. Просторне одреднице које обухватају и омеђују лик Београда, пре свега представљају историјске топониме, као и епохе кроз које се прелама историјко трајање града, обележено догађајима, који се усецају у његову срж, али и појединим митско-топографским одредницама попут Врачара, Калемегдана, Дорћола, који дочаравају дух Београда 19. века па све до 20. века, односно самеравање свих промена најуочљивијих са аспекта технолошког развоја и напретка града, па све до оних најсуптилнијих, готово неосетних промена, које само посматране са домена дужег временског трајања добијају свој пуни обим, а огледају се у промени перспективе и менталитета становника Београда обележених и назначених кроз разнолике преломне епохе, које су свој траг оставиле како у душама становника, тако и на физичком нивоу проматрања хронотопа Београда. Београдски романи кроз ваздушаст и лелујав лик Београда чине лук, који их повезује са романескним светом Светлане Велмар-Јанковић, а који се очитује кроз посматрање свих друштвених слојева, богат културни живот остварен у њима, кроз смену парадигми патријархалне и грађанске културе, кроз актуелни техничко-технолошки напредак, особену архитектуру града, али и неколике разлике, сачињавајући срж и бит хронотопа Београда.

5. ***Очекивани резултати*** тицаће се откривање сличности и разлике прозе Светлане Велмар-Јанковић и београдског романа. Примарна разлика огледа се у чињеници да Светлана Велмар-Јанковић у својим романима и приповеткама, као и у научној монографији, перципира знатно шири временски опсег, односно приказује и показује историјски континуум од првих насеобина позиционисаних на територији, који захвата данашњи Београд, све до 20. и 21. века, док у већини других самерених романа обједињених под метафоричну и стилематичну формулацију београдског романа обухватају савремено или готово савремени тренутак, односно ближу прошлост момента настанка датих књижевних дела, као и њиховог објављивања. Друга битна разделна карактеристика романа и приповедака и опуса Светлане Велмар-Јанковић представља аспекат сагледавања Београда, односно у већини романа београдске прозе они осликавају и илуструју дух и атмосферу града, али

Београд у овим наративима не задобија оделити статус и позицију засебног књижевног лика, делатног јунака, који напоредо функционише са другим, осталим ликовима у књижевном опусу Светлане Велмар-Јанковић, већ Београд постаје и остаје географски простор, којим се у реалности, али и на метафизички начин заокружује и оцеловљује књижевни свет посматраних дела. Код Токина, Ћосића и Пекића Београд је ипак делатни лик, јер поприма неке од људских особина (Токин у самом роману град назначује као делатног јунака, Ћосић у описима града у окупацији додељује му неке од људских особина, док Пекић куће посматра као људска бића, чак их и именује). Трећа разлика се илустративно показује пажљивим ишчитавањем целокупног књижевног опуса одабраних аутора, као и Светлане Велмар-Јанковић, односно, урбана средина Београда има свој привилеговани статус јединственог географског ареала у коме се примарно повезује и просторно ситуира радња свих њених романа и приповедака, док код већине осталих аутора београдска средина представља тек један од неколико разноликих географско-просторних реалитета, уз поједине изузетке Ускоковић, Пекић, Ћосић и Токин.

6. ***План рада***. Хронотоп Београда и његов значај за формирање јединствене целине приповедачког опуса Светлане Велмар-Јанковић, који се може сагледати кроз јединство различитих и разноликих слојева града Београда, кроз његова многолика лица посматрана у историјском, временском и просторном континууму. У Бахтиновој теоријској поставци хронотоп представља концепцијско јединство простора и времена, где време постаје четврта димензија простора. Књижевно-уметнички хронотоп настаје и постаје кроз заокруженост времена и простора, а простор се остварује у садејству времена, сижеа и историје. Хронотоп у својој суштинској бити има жанровско одређење и на формално-садржајном нивоу детерминише лик човека у књижевности. Сагледана у целости Бахтинова концепција хронотопа представља јединствени пресек времена и простора омеђеног сижеом и историјом, дефинишући човека у књижевности. Напредним сагледавањем две временске перспективе читалац у својој свести кроз процес рецепције има свеобухватно и целовито искуство доживљаја града, који се формирао кроз разнолике епохе, а свој пуни процват задобио у доба деспота Стефана Лазаревића. Хронотоп Београда представља уцељујући кохезиони фактор у коме су обједињене све нити приповедања Светлане Велмар-Јанковић од приповедака преко романа до монографске публикације. Београд сагледан очима Светлане Велмар-Јанковић представља јединствен спој разноликих и многозначних слојева града оличених у вертикалној, просторној оријентацији града од културног, економског, индустријског, управног језгра кроз процес сублимације једноставно и јединствено, постајући вољени, родни град Београд, капија Балкана. Приликом обликовања и конституисања града Београда, који постаје не само позорница разноликих и многоликих историјских дешавања, већ и делатни лик, који задобија посебну личну афирмацију као један од главних личности у њеним приповеткама и романима. Београдски роман представља јединствену терминолошку одредницу, којом је обухваћен читав низ романа, као и збирка приповедака, у чијем средишту, представљајући главну тематско-мотивску окосницу, стоји хронотоп Београда као јединствен спој просторног и временског континуума кроз историјске епохе, заокружен и надограђен менталитетом људи, који обликују јединствен дух града,

односно постајући маркер београдске атмосфере и духа града, који доминантно функционише кроз историјске развојне етапе. Београдски стил представља формулацију, којом је назначен стил београдских романа, а који се заснива на слободи стварања, која се огледала у живости, живописности, гипкости и снази књижевног језика београдских писаца. Владимир Велмар Јанковић у својој књизи *Поглед с Калемегдана* дефинише термин београдског човека као симбиозу психолошких, етнопсихолошких и историјских одлика искуства, који до нарочитог изражаја долази управо у приповеткама и романима у чијем средишту је хронотоп Београда, а превасходно у стваралачком опусу Светлане Велмар-Јанковић. Фолклорни елементи, мотиви и теме уграђени у срж и бит њеног приповедачког опуса, а који се превасходно одвијају кроз симболизацију и метафоризацију биљног и животињског света, обичаја, народног живота, али и ликова из народне књижевности. Кроз призму феноменологије имагинације и поетике простора Гастона Башлара, у домену четири животна елемента на којима почива њен поетски свет, а који су уграђени у саме његове темеље чинећи основну нит, обликујући и преобликујући тако да се на целовит начин транспонује приповедачко творaштво Светлане Велмар-Јанковић у свести читаоца. Процес сећања, присећања и памћења дубоко укорењен и утемељен у приповедачко искуство Светлане Велмар-Јанковић као једна од најважнијих, битних, сржних, суштинских, суштаствених одлика, које се испољавају, рефлектују и осликавају како у приповеткама и романима, тако и у мемоарској прози саме ауторке, постајући једна од главних детерминанти без којих је готово немогуће дубинско сагледавање ауторског печата. Ова делатна одлика прозе Светлане Велмар-Јанковић можда је најприсутнија и у далеко већој мери остваренија у ткиву њених збирки приповедака *Дорћол* и *Врачар*, као и у роману *Бездно* (дневник, бележница, писма). У оквиру стварања и обликовања хронотопа Београда полазећи од разматрања феномена сећања и памћења, као и њиховим дубљим самеравањем кроз анализу појединачних књижевних дела, детерминисаћемо индивидуално, колективно, аутобиографско, историјско и културно памћење кроз принцип укрштања, поклапања и прожимања истих. Религијско искуство, елементи, теме и мотиви оличени су у сублимном облику у религијском коду, чиме су на већи или мањи начин прожети збирке приповедака и романи Светлане Велмар-Јанковић без којих је читалац ускраћен за дубинско, слојевито и у пуној мери остварено наративно ткиво, које тек уз укључивање у разматрање и овог елемента добија и задобија смисаону, смислену, континуитетску целину остварену у облику суштинске и суштаствене органске творевине. Лирска компонента, која је превасходно оличена у лирском емотивном доживљају света, који долази до изражаја кроз настојање самог писца да историјским чињеницама и догађајима уграђеним у саму срж њеног приповедачког опуса подари, оплемени и надогради ведрију и продуховљенију визију и верзију света у коме кроз процес лирског обликовања догађаја сржних и стожерних за историју њеног вољеног града, Београда, подари духовну димензију и дубину сагледавања иманентну како искуству појединца, тако и колективном искуству. Теоријом психоанализе Сигмунда Фројда и Карла Густава Јунга кроз процес анализе и синтезе снова, сновиђења и визија уграђених у наративно ткиво романа *Бездно* долази се до сазнања да је психоанализа фундаментални пут за самеравање и сагледавање читавог романа.

Композициона структура рада:
1.Увод: термини и одређивање појмова (Бахтинова теорија хронотопа, хронотоп Београда, београдски роман, београдски стил, београдски човек, београдски дух и атмосфера, поетика простора и феноменологија имагинације Гастона Башлара; хетеротопија, хетерохронопија, хетеротропохромија, хетерохронизам, хетерохроноси и хетеротропоси код Фукоа, детерминисање простора код теоретичара Лефевр, Мамфорд, Еко, однос према категорији времена код феноменолога Едмунд Хусерл и Пол Рикер, принципи сећања, памћења и присећања, особито топофилије код Пјера Норе)
2.Хронотоп Београда у београдским романима
3.Хронотоп Београда у роману Ожиљак
4.Хронотоп Београда у роману Лагум
5.Хронотоп Београда у роману Бездно
6.Хронотоп Београда у роману Нигдина
7.Хронотоп Београда у роману Востаније
8.Хронотоп Београда у збирци приповедака Дорћол
9.Хронотоп Београда у збирци приповедака Врачар
10.Хронотоп Београда у збирци приповедака Гласови
11.Хронотоп Београда у збирци приповедака Очаране наочаре
12.Хронотоп Београда у збирци приповедака Записи са дунавског песка
11.Хронотоп Београда у аутобиографској прози Прозраци и Прозраци 2
14.Хронотоп Београд у монографији Капија Балкана
15.Сличности и разлике у конституисању хронотопа Београда у београдским романима и у стваралачком опусу Светлане Велмар-Јанковић
16.Значај и место Светлане Велмар-Јанковић у српској књижевности
17.Закључак

7. *Методе истраживања.* Методе проучавања у докторском истраживању: аналитичка, синтетичка, феноменолошка, психоанализа, принципи сећања и памћења, културолошка, компаративна, дескриптивна, стилистичка, историјска, контрастивна, интерпретативна, психолошка, социолошка.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА

Кандидаткиња Марија Шљукић испуњава услове за израду докторске дисертације *Хронотоп Београда у прози Светлане Велмар-Јанковић*. Ту подобност поткрепљује и исцрпно образложење процеса истраживања и предмета рада.

Тема дисертације, како се могло закључити на основу изнетог образложења, отвара могућности за нове научне резултате и иновативне интерпретације. На основу постављених циљева и очекиваних резултата, комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области српске књижевности.

На основу наведених података о предложеном ментору (библиографија релевантних научних радова) комисија констатује да је проф. др Предраг Петровић подобан за ментора предложене докторске дисертације**.**

На основу свега изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивну оцену о подобности кандидата Марије Шљукић и предложене теме докторске дисертације *Хронотоп Београда у прози Светлане Велмар-Јанковић* а да за ментора именује др Предрага Петровића, ванредног професора на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

Београд, 15. септембар 2020. г. ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. проф. др Предраг Петровић

2. проф. др Јелена Панић Мараш

3. доц. др Мина Ђурић